

24 ianuarie 1859

MIHAI RACHIERU

Istoriografia românească a acordat o atenție deosebită evenimentelor petrecute în urmă cu 133 de ani în spațiul carpato-danubiano-pontic. Volumele de documente, lucrări ample de istorie, studii, articole în presă, toate oferă cititorului specialist sau iubitor de istorie multiple posibilități de documentare. În rindurile de față ne propunem să evocăm semnificația actului istoric de la 24 ianuarie 1859, folosind unele documente din arhivele românești și străine.

Fiecare popor are zilele sale sfinte. O astfel de zi este și ziua de 24 ianuarie. Pînă s-a ajuns la această zi însă, poporul român a parcurs un drum lung și greu.

Ideea unui stat al românilor este veche și ea „trăiește — cum spunea profesorul Stephan Ludwig Roth — participant la Marea Adunare de la Blaj — în mii de inimi” și „materia asta inflamabilă nu poate să rămînă multă vreme fără efect, chiar dacă va fi să curgă sînge”.

După revoluția de la 1848, an de an, s-a dus cîte o bătălie pentru unire, independență și modernizarea României, cea mai amplă fiind cea desfășurată de revoluționarii unioniști pentru conștientizarea maselor populare. Unirea țării în granițele ei firești, recunoscute pe plan european, era dorită de întreg poporul român.

Marele revoluționar Nicolae Bălcescu, referindu-se la „misia” nației române, arăta, în 1850, că puterea poporului nostru constă nu numai în solidaritatea sa, ci și în unire „prin naționalitate, prin aceeași limbă, religie, obiceiuri, simțăminte, prin poziția geografică, prin trecutul lor și, în sfîrșit, prin nevoia de-a se păstra și de-a se mîntui”.

Tot premergător Unirii evocăm data de 30 martie 1856 — momentul scoaterii Principatelor Române de sub protectoratul rus și amestecul turcesc, fiind trecute sub protecția colectivă a marilor puteri din Europa.

Lupta s-a dus așadar în interiorul țării și în exterior, cele șapte puteri ale perioadei preunioniste fiind divizate în pozițiile lor față de Principatele Române, primind și atunci interesele politice și economice. Sintetizînd toată această luptă, contemporanii notau: „Obligați să se supună deciziilor Europei, ei (românii) nu voiau să aibă aerul că le acceptă, chiar și prin tăcerea lor; prin această demonstrație ei au vrut să dovedească că n-au renunțat de fel la vechile lor speranțe. Pe cine mai putea face Turcia să creadă că masa populației dunărene nu era unionistă, cînd după majoritatea zdrobitoare din Divanurile Ad-hoc, Adunarea Moldovei spusese „că acceptă noua Constituție pentru că ea include elemente tinzînd la realizarea dorințelor unanime și constante ale națiunii”.

Patriotismul poporului român, recunoscut în întreaga Europă, a determinat alegerea lui Alexandru Ioan Cuza la Iași și București, în ianuarie 1859 și a demonstrat valențele sale politice.

Perioada 1859—1866, perioadă de consolidare a Unirii, a fost mult dezbătută politic de marile puteri și de întreaga diplomatie. Astfel, Victor Place — consulul francez de la Iași — scria că Al.I. Cuza, unul din luptătorii cei mai înflăcărați pentru unire, „a întrunit unanimitatea sufragiilor”, surprinzind pe austrieci și turci, ei însă nu au înțeles „interesele și aspirațiile țării”.

Un larg ecou a avut Unirea Principatelor în Transilvania. „Românii din Transilvania — declara în anul 1860 Al. Papiu Ilarian — în împrejurările de față numai la Principate privesc, numai de aici așteaptă semnal, numai de aici își văd scăparca. Când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii din Transilvania era poate mai mare decât în Principate”.

În Transilvania în vremea Unirii din 1859 trăiau peste două milioane și jumătate de români, care, deși cei mai vechi locuitori pe acest pământ, continuau „să fie lipsiți de libertate și pedepsiți cu asprime, de obicei trași în țeapă”. Redesteptarea națională și visul la unirea tuturor românilor cuprinsese întreg teritoriul unde „domnea” argumentul suprem al existenței unuia și aceluiași popor — limba românească.

Fostul director general al Arhivelor Statului, marele om de cultură B.P. Hașdeu, scria „... cestiunea ce ne va preocupa nu este mica Unire, realizată deja între ambele țarmuri ale Milcovului, ci Unirea cea mare de realizat de acum înainte între toate țărațele ce trebuie să se verse în oceanul românesc”.

Ziua de 24 ianuarie „este ziua de eliberare a României” scria ziarul „Kronstädter Zeitung” (Brașov, nr. 36 din 5 martie 1859), iar alegerea lui Al.I. Cuza a fost „o manifestare națională” și „puține popoare de pe globul pământesc au realizat cu sacrificii mai mari o operă patriotică atât de măreață”.

Anii de domnie a lui Al.I. Cuza reprezintă o perioadă deosebită în istoria României privind modernizarea întregii vieți social-politice și culturale. „Cheia de boltă” a întregii domnii rămâne reforma agrară; de mare importanță au fost însă legile învățămîntului (înființarea celor două universități din Iași și București), legea electorală, a comerțului, administrativă, modificarea sistemului de măsuri, reorganizarea armatei, a justiției etc.

Unirea Principatelor de la 1859 s-a înfăptuit cu sprijinul întregului popor, dar, așa cum s-a întimplat mereu, marile evenimente deși erau o încununare a unor jertfe seculare deschideau noi drumuri de muncă și luptă. Toate măsurile luate în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza aveau drept scop cucerirea independenței de stat și desăvîrșirea unității naționale.